

Aihe	TUPAKKALAIN VALVONTA
Arviointi- ja ohjauskäyntien kohde	Raision valvontayksikkö
Osoite	Raision kaupunki Nallinkatu 2 21200 RAISIO
Arviointi- ja ohjauskäynnin päivämäärä	3.6.2023
Läsnä olleet arviointi- ja ohjauskäynnin kohteen edustajat	Johanna Hämölä, terveystarkastaja Kirsi Puola, terveystarkastaja Rae Merivirta, terveystarkastaja
Arvioinnin suorittaja	Lounais-Suomen aluehallintovirasto Erja Alanen, ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja
Arvioinnin perusteet ja dokumentit	Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2020-2024 Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma 2020-2024 Tupakkalaki 549/2016

Organisaatio ja henkilöstö

Delegoitu toimivalta

Delegointipäätöksen mukaan terveystarkastaja päättää tupakkalain 44 §:n mukaisten myyntilupien myöntämisestä sekä 49 §:n ja 50 §:n mukaisen ilmoituksen (vähittäismyyntilupaa ja tukkumyyntiä koskevat ilmoitukset) käsittelystä sekä on oikeutettu antamaan tupakkalain 96 §:n mukaisia kieltoja (toiminnan kieltäminen tai määrääminen toiminnan korjaamiseen). Tupakointikieltojen määräämistä asuntoyhteisöön ei ole delegoitu viranhaltijoille, joten terveysvalvontajaosto määrää tupakointikiellon.

Valvonnan järjestäminen ja voimavarat

Kaksi terveystarkastajaa tekee tupakan myynnin valvontaa vähittäismyyntipaikoissa. Tarkastukset tehdään pääasiassa elintarvikevalvonnan säännöllisten tarkastuskäyntien yhteydessä sekä asiakasvalitusten perusteella. Pubeissa ei tehdä säännöllistä valvontaa, joten niissä käydään erikseen tupakan myynnin tarkastuksella. Osaamisen todettiin olevan perustasolla: myyntipisteistä katsotaan tietyt samat asiat, mutta sen enempään perehtymiseen ei ole ollut mahdollisuutta käyttää aikaa. Tietoa ja osaamista hankitaan tarpeen mukaan lisää uusien asioiden tullessa eteen.

Tupakkalain kohdevalvonta

Myyntin, mainonnan ja esilläpidon valvonta

Myyntiluvan käsittely

Valvontayksikön verkkosivuilla on ohjeet tupakan myyntiluvan hakemisesta. Kaikki hakemukset tulevat Valviran sähköisen järjestelmän kautta. Hakemuksen hyväksymisen edellytyksiä ei sen enempää tarkisteta, vaan luotetaan tietoihin, jotka hakija on antanut. Terveysvalvonnan vastuuhenkilö käsittelee hakemukset ja käy läpi samalla omavalvontasuunnitelman. Usemmilla hakijoilla on käytössä kauppaketjun malli omavalvonnasta, johon on täydennetty tarvittavat tiedot. Joskus omavalvontasuunnitelma on puuttunut hakemuksesta ja hakemusta on pitänyt pyytää täydentämään.

Myyntilupia ei ole ollut tarvetta perua. Yhdessä valvontakohteessa tosin on jo otettu uhkasakon mahdollisuus esille, kun toimija ei laittanut myyntilupa-asiakirjaa esille ja muitakin epäkohtia myynnissä ilmeni. Ongelma on sittemmin poistunut, kun toiminnanharjoittaja kohteessa on vaihtunut.

Suunnitelmallinen ja muu valvonta

Tupakan myyntipaikkojen kohdekohtaista riskinarviointia ei ole tehty vaan tarkastuksia tehdään pääsääntöisesti

Valviran ohjeen mukaan kahden vuoden välein. Kuitenkin niissä myyntikohteissa, joihin tehdään elintarvikevalvonnan tarkastus kolmen vuoden välein, tehdään myös tupakan myynnin valvonta samassa syklissä.

Tarkastukset tehdään Vati-lomakkeen (Vati: ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä) avulla. Jos tarkastuksella havaitaan epäkohtia tai puutteita, asian korjaantuminen tarkastetaan seuraavalla tarkastuskerralla. Käytännössä voi siis mennä jopa kolme vuotta, ennen kuin tarkastetaan, onko havaittu epäkohta korjattu. Etukäteen lähetetyistä tarkastuskertomuksista ilmenee, että eri tarkastuskertojen välillä on ollut jonkin verran vaihtelua siinä onko esimerkiksi myyntikieltoilmoituksen puuttumisesta annettu B vai C. Tosin edellä mainitut kohteet yhtä lukuun ottamatta on tarkastanut muut kuin nykyiset viranhaltijat.

Haastattelussa keskusteltiin siitä, miten pitäisi toimia, jos tupakan myyntikieltoilmoitus tai myyntilupa eivät ole esillä. Tämä tuntuu valvojista aika pieneltä asialta. Kylttien on kuitenkin tupakkalain mukaan oltava näkyvillä myyntipisteissä. Tupakkalain 96 §:n mukaan, jos kunta valvontatehtävässään havaitsee alueellaan tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai antamansa määräyksen vastaista toimintaa, kunta voi kieltää tällaisen toiminnan tai määrätä toiminnan korjattavaksi tämän lain mukaiseksi. Kunta voi siis antaa määräyksen esimerkiksi kylttien esillä pidosta. Lisäksi voisi tarkistaa omavalvontasuunnitelmasta tai muuten, miten henkilökuntaa ohjeistetaan ja ohjataan tai onko kohteessa laajemminkin epäkohtia. Laiminlyöntien pitäisi myös vaikuttaa kohdekohtaiseen riskinarviointiin ja sillä perusteella voidaan tihentää valvontaa ja tarkastaa toimintaa laajemminkin.

Valvonnan yhdenmukaisuudesta keskustellaan tarvittaessa yhteisissä palavereissa. Varsinaisia tupakan myynnin paritarkastuksia ei ole tehty. Sen sijaan elintarvikevalvonnan paritarkastuksia on tehty, ja niissä on katsottu myös tupakan myyntiasioita. Lisäksi jos tarkastajat ovat yhdessä tarkastuskäynnillä, molemmat huomioivat myös tupakka-asiat.

Kieltojen, rajoitusten ja mainonnan valvonta

Valvontayksikön alueella on kaksi valvontakohdetta, joissa on tupakointitila. Kun ravintolaan on tehty elintarvikelain mukainen tarkastus, myös tupakointitila on tarkastettu Valviran ohjeistuksen mukaan. On esimerkiksi varmistettu, ettei savuja tule ravintolan puolelle ja selvitetty miten tilan siivous hoidetaan.

Tupakointikieltojen noudattamatta jättämisestä uimarannoilla tai muissa kohteissa, joissa tupakointi on kielletty, ei valvontayksikköön ole tullut valituksia. Jos valituksia tai epäilyjä tulisi, ne ohjautuisivat terveydensuojelun valvontaa tekeväälle tarkastajalle, joka menisi tarkastukselle. Tarvittaessa voitaisiin yhdessä pohtia, kuka asiaa hoitaa.

Asuinkiinteistöjen tupakointikiellot

Tupakointikieltojen määräämistä asuntoyhteisöön ei ole delegoitu viranhaltijoille, joten terveysturvallisuuslautakunta määrää tupakointikiellon. Kieltoja on tähän mennessä annettu kolmeen asuntoyhteisöön.

Valvontayksikön verkkosivuilla on kerrottu tupakointikiellon määräämisestä asuntoyhteisöön. Sivulla on tieto, että kieltoa haetaan kunnalta, mutta tarkempaa tietoa siitä mihin tahoon voisi ottaa yhteyttä, ei ole. Haastattelussa todettiin, että tämä on ollut tietoinen valinta, koska se helpottaa verkkosivujen päivytystä. Naantalissa ja Ruskon verkkosivuilta ei hakusanalla tupakka, parveketupakointi tai tupakointikielto löydy mitään tietoa. Valvontayksikön mukaan isännöitsijät osaavat hyvin ottaa yhteyttä tupakointikieltohakemusasioissa.

Valvontayksiköllä on ollut yksi tapaus, jossa parveketupakoinnin kieltoa on rikottu ja asiaa on jouduttu valvomaan. Varsinaista tupakointia ei tarkastuksilla havaittu mutta parveketupakoinnista saatiin vahva muu näyttö. Asiassa yritettiin sovittelua, mutta asukkaalle jouduttiin asettamaan uhkasakko, joka lopulta tuomittiin maksuun. Asia päättyi siihen, että asukas muutti pois asunnosta.

Hyviä käytäntöjä

(Hyvä käytäntö)

Ennakkomateriaalina olleet tarkastuskertomuksiin on kirjattu arvosanan lisäksi myös tarkastuksella tehdyt havainnot.

Kehitettävää

(Kehitettävää)

Valvontayksikössä on luotava yhtenäiset käytännöt siitä mikä arvosana annetaan minkäkin tasoisesta havainnosta. Siinä tapauksessa, että on annettu C, asian korjaantuminen on todennettava ennen seuraavaa tarkastuskäyntiä. Valvonnalla ei ole vaikuttavuutta, ellei vakavampiin epäkohtiin puututa muutenkin kuin vain antamalla ohjausta käynnin yhteydessä.

Kehitettävää

(Kehitettävää)

Valvontayksikön verkkosivujen tiedotusta tupakointikieltojen määräämisestä tulisi parantaa. Sivulla voisi olla esimerkiksi tarkennus, että kunnan ympäristöterveydenhuolto voi määrätä tupakointikiellon. Myös Naantalissa ja Ruskon verkkosivuilla tulisi olla tupakka-asioiden osalta linkit Raision sivuille.